

УДК 811.111'42

Багацька О. В.

ПСИХІЧНА РІВНОВАГА ПЕРСОНАЖА В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню лексичного втілення психічної рівноваги персонажа в сучасному англomовному художньому дискурсі. У роботі аналізуються лексичні засоби на позначення психологічного та фізіологічного проявів психічної рівноваги персонажів.

Ключові слова: психічна рівновага персонажа, емоційний стан, психологічний прояв, фізіологічний прояв, лексико-семантичне поле, лексема.

Багацька О. В. Психическое равновесие персонажа в современном англоязычном художественном дискурсе: лексико-семантический аспект. – Статья.

Статья посвящена исследованию лексического воплощения психического равновесия персонажа в современном англоязычном художественном дискурсе. В работе анализируются лексические средства обозначения психологического и физиологического проявлений психического равновесия персонажей.

Ключевые слова: психическое равновесие персонажа, эмоциональное состояние, психологическое проявление, физиологическое проявление, лексико-семантическое поле, лексема.

Bahats'ka O. V. The psychic balance of a personage in the modern English fiction: lexical and semantic aspects. – Article.

The article deals with the study of lexical representation of a personage's psychic balance in the modern English fiction. The lexical means to denote psychological and physiological manifestations of a personage's psychic balance are being analysed in the article.

Key words: psychic balance of a personage, emotional state, psychological manifestation, physiological manifestation, lexical-semantic field, lexeme.

Антропоцентричність сучасної парадигми лінгвістичних досліджень уможливує розвиток нових тенденцій, зокрема вивчення емоційної сфери людини крізь призму взаємозв'язку когніції й емоцій [5, с. 5; 6, с. 488]. Розвиток емотіології набуває особливої значущості в контексті теорії втіленого реалізму, згідно з якою осмислення та вербалізація емоцій, емоційних станів та інших абстрактних понять базується на фізичному досвіді взаємодії людини з навколишнім світом [7; 8; 9; 10]. Цей досвід структурований за допомогою образ-схем – елементарних базових конструктів, які упорядковують фізичний досвід взаємодії з навколишнім світом і визначають наше місце в ньому [7]. Однією з базових є образ-схема РІВНОВАГА, яка представляє передконцептуальне уявлення людини про рівновагу тіла, для якої характерною є вертикальна постава [7; 8; 9]. Інші різновиди рівноваги, зокрема психічна рівновага, розглядаються як результат проєкції фізичної рівноваги на абстрактні царини сприйняття світу [1, с. 69].

Для персонажа, як і для реальної людини, стан рівноваги є природньо-властивим. Динамічність образу персонажа зумовлена наявністю його початкової рівноваги, її порушення – результат конфлікту або кризи та відновлення [2, с. 6; 4, с. 189]. Унаслідок конфлікту відбуваються зміни психічного стану персонажа, і, відповідно, розкривається багатогранність його образу.

Інтеграція когнітивної лінгвістики та емотіології в контексті інтерпретації художнього тексту уможливує формування нового підходу до розуміння образу персонажа як текстуальної ментальної моделі реальної людини з усіма її проявами.

Когнітивно-семантичний підхід до аналізу лексичного втілення психічної рівноваги персонажа дає можливість поглибити наші уявлення про механізми розкриття лінгвопсихологічних аспектів художньої творчості, простежити емоційні та особистісні зміни персонажа на більш широкому тлі лінгвокогнітивних виявів.

Метою даної роботи є виявлення специфіки лексичного відображення психічної рівноваги персонажа через розкриття семантико-когнітивних особливостей його реалізації в сучасному англomовному художньому дискурсі.

У дослідженій англomовній художній прозі серед засобів репрезентації психічної рівноваги персонажа виділяємо чотири прототипові емоційні стани: **безпека** (*safety*), **комфорт** (*comfort*), **спокій** (*calmness*), **задоволеність** (*satisfaction*), позначені лексемами з відповідною семантикою.

Так, лексеми ***safety*** ('*freedom from danger or risk of injury*') [11] та ***comfort*** ('*a feeling of freedom from worry or disappointment; a feeling of pleasurable ease, well-being, and contentment*') [11]) містять сему *freedom*, яка позначає свободу від впливу негативних факторів (*danger, risk, injury*) та емоцій (*worry, disappointment*). Лексема ***calmness*** ('*an absence of agitation or excitement; serenity; peace*') [11] вербалізує відсутність (*absence*) тривожних станів (*agitation or excitement*). Лексеми ***satisfaction*** ('*the fulfillment or gratification of a desire, need, or appetite; contentment; pleasure*') [11]), ***comfort***, ***calmness*** позначають позитивні емоції (*well-being, peace*). Отже, для психічної рівноваги персонажа властивими є відсутність негативних факторів впливу на його стан і наявність позитивних емоцій.

Лексеми на позначення прототипових емоційних станів **comfort, calmness satisfaction** є організуючими ядрами, навколо яких локалізуються лексеми на позначення інших психічних станів та емоцій, співвіднесених нами із психічною рівновагою персонажа. Вони утворюють лексико-семантичні поля **КОМФОРТ, СПОКІЙ, ЗАДОВОЛЕНІСТЬ, БЕЗПЕКА**.

Лексико-семантичне поле **КОМФОРТ** містить лексичні одиниці *coziness* ('a state of warm snug comfort' [11]), *warmth* ('the state of a comfortable and agreeable degree of heat' [11]), *relief* ('the condition of being comfortable or relieved' [11]) та їх деривати. Вони містять спільну сему **comfort** (a feeling of freedom from worry or disappointment [11]), яка є ключовою. Дані мовні одиниці позначають психічну рівновагу персонажа, оскільки вербалізують свободу від впливу негативних факторів та емоцій (freedom from worry or disappointment), почуття полегшення та психічного комфорту (being comfortable or relieved).

Так, у прикладі: *We were warm and cosy, happy, and then we started to fight* (12, 90) лексеми *warm* та *cozy* позначають не лише гармонійні відносини між чоловіком та дружиною (*we*), але й стан психічної рівноваги, що виникає в персонажів завдяки таким стосункам і характеризується почуттям щастя (*happy*), психічного комфорту і тепла.

Лексико-семантичне поле **СПОКІЙ** містить лексеми *balance* ('emotional stability; calmness of mind' [11]), *placidity* ('a feeling of calmness; a quiet and undisturbed feeling' [11]), *quietness* ('the condition of being quiet, calm, still' [11]) та їх деривати. Ключова сема поля – **calmness** ('an absence of agitation or excitement; serenity; peace' [11]). Дані лексеми вербалізують непорушний (*undisturbed*), стабільний (*emotional stability*) психічний стан персонажа, відсутність тривожних емоцій (*an absence of agitation or excitement*) і, відповідно, позначають стан психічної рівноваги.

Так, у прикладі: *He enjoyed being a husband and a father: enjoyed the placid, untroubled life he had with his wife...* (14, 73) безтурботне життя персонажа (*untroubled life*), його задоволеність (*enjoy*) своєю соціальною роллю (*a husband and a father*) пробуджує в ньому відповідний емоційний стан: спокій (*placid*), що є проявом психічної рівноваги.

Лексико-семантичне поле **ЗАДОВОЛЕНІСТЬ** містить лексеми *content* ('peace of mind; mental or emotional satisfaction' [11]), *pleasure* ('enjoyment or satisfaction derived from something that is to one's liking' [11]), *happiness* ('enjoying, showing, or marked by pleasure, satisfaction, or joy' [11]) та їх деривати. Ключовою семою є **satisfaction** ('the fulfillment or gratification of a desire, need, or appetite; contentment; pleasure' [11]). Дані мовні одиниці вербалізують стан психічної рівноваги персонажа, оскільки позначають його почуття за-

доволеності (*satisfaction*), наявність позитивних емоцій (*happiness, pleasure*).

Так, у прикладі: *He looked beyond the dying fire into the darkness where flames threw queer shadows that sometimes looked like Grumpy... Then he settled down satisfied that if there was anything there it would not hurt them* (14, 18) лексема *satisfaction* позначає стан психічної рівноваги персонажа, оскільки вербалізує внутрішнє задоволення хлопця (*settled down satisfied*), що виникає унаслідок усвідомлення ним відсутності небезпеки (*would not hurt*).

Прототиповий емоційний стан **БЕЗПЕКА** позначений лексемою *safety* ('freedom from danger or risk of injury; the quality of being safe ('protected from harm')' [11]) та її дериватами. Він є проявом психічної рівноваги персонажа, оскільки вербалізує свободу від впливу негативних чинників на його психічний стан (*freedom from danger, harm*), відчуття захищеності (*protected*).

Так, у прикладі *I think I could do this journey with my eyes closed... Would I have the courage to do it?... Would I behave so irresponsibly? It would be totally out of character. Would I just be too afraid – want to be safe? But for now, here I was, driving to work like any other day* (14, 78) керування автомобілем із заплющеними очима (*journey with my eyes closed*) розглядається жінкою (*I*) як дія, що потребує сміливості (*courage*), викличе у неї страх (*afraid*), тобто порушить її психічну рівновагу. Між ризиком та безпекою (*safe*) персонаж надає перевагу іншому варіанту. Безпека, на протипагу страху, є бажаним станом для жінки, оскільки асоціюється з відсутністю сильних негативних емоцій, із психічним балансом, який вона не бажає порушувати.

За допомогою компонентного аналізу нами встановлено, що психічна рівновага персонажа в досліджуваному англійському художньому дискурсі представлена лексемами на позначення відчуттів комфорту, спокою, безпеки, задоволеності та характеризується відсутністю негативних факторів впливу на персонажа, наявністю позитивних емоцій.

Порушення психічної рівноваги персонажа має безліч проявів і представлено в аналізованому англійському художньому дискурсі емоційними станами: **страх** (*fear*), **злість** (*anger*), **тривога** (*anguish*), **біль** (*pain*), **безнадійність** (*hopelessness*), позначеними лексемами з відповідною семантикою. Лексеми, що вказують на прототипові емоційні стани, є ключовими ядрами, навколо яких локалізуються лексеми, які вербалізують інші стани та емоції, співвіднесені нами із порушенням психічної рівноваги персонажа. Вони утворюють лексико-семантичні поля **СТРАХ, ЗЛІСТЬ, ТРИВОГА, БІЛЬ, БЕЗНАДІЙНІСТЬ**.

Організуючим ядром лексико-семантичного поля **СТРАХ** є лексема *fear* ('an emotion

experienced in anticipation of some specific pain or danger' [11]), оскільки вона є спільною семою для лексем, що входять до складу поля: **horror** ('*extreme fear*' [11]), **fright** ('*sudden intense fear, as of something immediately threatening*' [11]), **terror** ('*intense, overpowering fear*' [11]), **panic** ('*a sudden overwhelming fear that produces hysterical behavior*' [11]), **shock** ('*a sudden or violent disturbance of the emotions or sensibilities*' [11]). Дані лексеми позначають прояви порушення психічної рівноваги персонажа, оскільки вербалізують сильні негативні емоції (*intense, overwhelming, overpowering emotions*), які виникають, переважно, зненацька (*sudden*) під впливом негативних чинників, таких як небезпека (*danger, threatening*), біль (*pain*).

Так, у прикладі: *Most of the chaps are sclerotic with fear when confronted with prospect of living breathing females* (14, 170) джерело порушення психічної рівноваги – оточення жінок (*females*), що є незвичним для молодих юнаків (*chaps*). Страх (*fear*) спричиняє в них проблеми з пам'яттю, внаслідок чого порушується їх психічна рівновага.

Лексико-семантичне поле **ТРИВОГА** розгортається навколо організуючого ядра – лексеми **anxiety** ('*distress or uneasiness caused by fear of danger or misfortune*' [11]), що є спільною семою для лексем **hysteria** ('*a state of intense agitation, anxiety, or excitement*' [11]), **worry** ('*a state or feeling of anxiety*' [11]), **apprehension** ('*anxiety over what may happen*' [11]), **distress** ('*acute anxiety*' [11]). Дані лексеми та їх деривати позначають прояви порушення психічної рівноваги, оскільки вербалізують сильний раптовий емоційний стан (*intense, acute*), який виникає під впливом емоціогенних чинників (*danger, misfortune, what may happen*).

Так, у прикладі: *When I returned to New England State early Monday morning I was in an advanced state of anxiety. My first day as a professor...* (13, 163) персонаж (*I*) хвилюється перед своїм першим робочим днем (*first day as a professor*). Лексема *anxiety* позначає тривогу як прояв порушення психічної рівноваги персонажа.

Лексико-семантичне поле **БІЛЬ** розгортається навколо організуючого ядра – лексеми **pain** ('*severe mental or emotional distress*' [11]), що є спільною семою для інших лексем поля: **suffering** ('*the bearing of pain*' [11]); лексема **grief** ('*keen mental suffering over affliction or loss*' [11]), яка пов'язана з ключовим ядром через сему *suffering*; **agony** ('*acute physical or mental pain; anguish*' [11]); **anguish** ('*agonizing physical or mental pain*' [11]); **torture** ('*excruciating physical or mental pain; agony*' [11]); **torment** ('*acute mental or physical pain*' [11]); **hurt** ('*mental pain; anguish*' [11]), **discomfort** ('*the state of being tense and feeling pain*' [11]). Лексеми поля та їх деривати позначають порушення психічної рівноваги персонажа, оскільки вербалі-

зують сильний (*severe, keen, agonizing, acute*) емоційний розлад (*mental, emotional distress*), який характеризується як напруга (*tense*) та страждання (*suffering, pain, anguish*).

Так, у прикладі: *She wouldn't be like that, she wouldn't suffer unnecessarily any more than she went on suffering after Derek left* (14, 35) лексема *suffering* позначає душевні страждання персонажа (*she*), оскільки вони виникають унаслідок розлуки з коханою людиною (*Derek left*) й стають причиною порушення психічної рівноваги.

Лексико-семантичне поле **ЗЛІСТЬ** розгортається навколо організуючого ядра – лексеми **anger** ('*a strong emotion; a feeling that is oriented toward some real or supposed grievance*' [11]), яка є спільною семою для інших лексем, що входять до складу поля: **irritation** ('*a sudden outburst of anger*' [11]), **rage** ('*violent, explosive anger*' [11]), **fury** ('*violent anger; rage*' [11]). Лексеми поля та їх деривати позначають порушення психічної рівноваги персонажа, оскільки вербалізують сильний (*strong, violent*), раптовий (*sudden, explosive*) емоційний стан (*emotion, feeling*), що виникає у результаті незадоволення (*grievance*).

Так, у прикладі: *Next morning he waited with irritation that mounted gradually to anger as the hours passed* (14, 219) незадоволеність персонажа (*he*) тим, що він змушений чекати (*waited*), викликає роздратування (*irritation*). Згодом роздратування трансформується в злість (*anger*), що вказує на порушення психічної рівноваги персонажа.

Лексико-семантичне поле **БЕЗНАДІЙ-**
НІСТЬ містить лексеми **despair** ('*loss of hope; hopelessness*' [11]), **depression** ('*a mood disorder characterized by an inability to experience pleasure, difficulty in concentrating, disturbance of sleep and appetite, and feelings of sadness, guilt, helplessness and hopelessness, and thoughts of death*' [11]), **melancholia** ('*a mental disorder characterized by severe depression, guilt, hopelessness, and withdrawal*' [11]). Організуючим ядром лексико-семантичного поля є сема **hopelessness** ('*the despair you feel when you have abandoned hope of comfort or success*' [11]). Лексеми поля та їх деривати позначають порушення психічної рівноваги персонажа, оскільки вербалізують психічний розлад (*a mood disorder; a mental disorder*), що супроводжується негативними станами, такими як відчуття провини (*guilt*), відчуження (*withdrawal*), смуток (*sadness*), відсутність надії (*loss of hope*), спокою (*comfort*).

Так, у прикладі: *I was desperate. I literally couldn't pay the rent* (13, 108) порушення психічної рівноваги персонажа (*I*) зумовлене відсутністю коштів (*couldn't pay the rent*). Лексема *desperate* позначає психічний дисбаланс персонажа, психологічним проявом якого є відчай.

Отже, порушення психічної рівноваги характеризуються раптовими, часто інтенсивними не-

гативними емоційними станами, такими як страх, тривога, злість, безнадійність, біль, відсутністю позитивних емоцій, а також наявністю емоціогенних факторів, позначеними відповідними лексемами.

На основі дослідження сучасної англійської художньої прози було встановлено, що для персонажа, як і для реальної людини, характерним є фізіологічний компонент емоційного реагування. Дослідження фізіологічного прояву психічної рівноваги персонажа базується на класифікації паралінгвістичних засобів комунікації А. Хілла та Дж. Трейгера, які виділяють кінетичні та екстралінгвістичні засоби невербального спілкування та на дослідженнях фізіологічного вираження емоційних станів У. Джемса, Г. Ланге, Д. Лайкена [3, с. 21], які зазначали важливість урахування психомоторних та вегетативних показників під час аналізу емоційних станів людини.

Фізіологічний прояв психічної рівноваги охоплює всі можливі соматичні та вегетативні показники психічної рівноваги. На основі дослідженої англійської художньої прози виділяємо три види фізіологічних проявів порушення психічної рівноваги персонажа: кінетичні, екстралінгвістичні та вегетативні.

Кінетичні прояви представлені мімікою та психомоторними показниками, які вказують на порушення психічної рівноваги персонажа.

Найбільшу здатність виражати різні емоційні відтінки має обличчя людини. Міміка персонажа – один із засобів зображення його емоційного стану. Порушення психічної рівноваги персонажа виражають: очі (*furious eyes* (12, 130), *wild eyes* (12, 132), *eyes red with pain* (12, 146)), обличчя (*a grey face* (12, 126), *a flushed face* (15, 270)), брови (*to frown* (15, 243)), вираз обличчя (*a crushed expression* (12, 126)), погляд (*to look wildly* (12, 127), *anxious glances* (14, 53), *to glare irritably* (12, 127)).

Так, у прикладі: *Mumma used to be frightened and her eyes would slide round like a rabbit's when a dog was after it and her hands would shake* (14, 103) міміка персонажа (*mumma*) виражає порушення його психічної рівноваги, позначене лексемою *frightened*. Очі жінки бігають як у зайця, за яким женеться собака, тобто виражають страх як фізіологічний прояв порушення психічної рівноваги, на що вказує словосполучення *her eyes would slide round*.

Психомоторні показники – особливості рухів персонажа також відображають порушення психічної рівноваги персонажа. На психічний дисбаланс вказують лексеми, що позначають такі рухи персонажа: стискання рук у кулаки (*to clench fists* (12, 129)), різкі раптові рухи (*to hit the table with a sudden violent blow* (14, 251)), *to kick one's chair back* (14, 255)).

Так, у прикладі: *Paul kicked his chair back... 'Christ Almighty! What a lot of thundering hypocrites we are with our talk of law and responsibility!'* (14, 255) персонаж (*Paul*) приходиться до усвідомлення лицемірства (*hypocrites*) як власного, так і суспільства в цілому. Окличні речення (*Christ Almighty!*), які він вживає та дії, якими супроводжуються його слова, а саме, штовхання ногою стільця виражають злість персонажа і позначають порушення його психічної рівноваги. Відповідно, словосполучення *to kick one's chair back* вербалізує фізіологічний прояв психічного дисбалансу чоловіка.

Вегетативні прояви – неконтрольовані фізіологічні процеси організму, що позначають порушення психічної рівноваги персонажа. Виділяємо наступні вегетативні прояви психічного дисбалансу персонажа: тиск (*to feel a rush of heat to one's cheeks* (12, 138)), самопочуття (*to feel faint* (12, 247), *to be dizzy* (15, 281)), дихання (*to breath heavily* (15, 247), *do not breath properly* (15, 196), *fast and shallow breathing* (15, 323)), серцебиття (*heart beats fast* (14, 107)), тремтіння (*to be shaken from horrors* (14, 37), *to sit shivering* (14, 38), *shaking shoulders* (14, 100)), хитання (*to rock back and forth* (13, 175)).

Так, у прикладі *My breathing was fast and shallow, and I was continually repeating the mantra... to try to keep my focus and excitement in check...* (15, 323) персонаж (*I*) намагається стримати своє хвилювання, повторюючи мантри (*repeating the mantra*). Оскільки прискорене неглибоке дихання жінки (*my breathing was fast and shallow*) виникає унаслідок хвилювання (*excitement*), лексеми на його позначення вербалізують фізіологічний прояв порушення психічної рівноваги персонажа.

У наступному прикладі: *Once everyone else had left the lecture theatre, she stood by my desk, rocking back and forth, her agitation showing* (13, 175) хвилювання призводить до нездатності персонажа (*she*) втримати вертикальну поставу тіла, внаслідок чого жінка хитається. Отже, словосполучення *to rock back and forth* позначає фізіологічний прояв порушення психічної рівноваги.

Оскільки в даному уривку: *I was shaking... With remorse, with fury, with disgrace* (15, 370) приниження (*disgrace*), каяття (*remorse*) та злість (*fury*) змушують персонажа тремтіти, дієслово *to shake* позначає фізіологічний вияв порушення психічної рівноваги.

Екстралінгвістичні прояви – це особливості голосу, мовлення персонажа, які позначають порушення психічної рівноваги, наприклад, інтонація, темп мовлення, тощо. Зокрема, до екстралінгвістичних проявів порушення психічної рівноваги персонажа відносимо: крик (*to scream* (15, 29), *to shrill* (15, 29), *to shout* (14, 85)), мовчання (*shocked silence* (13, 174), *wordless* (12, 127)),

шепіт (*to whisper sadly* (12, 144)), тремтіння голо- су (*to say in a voice that trembles* (14, 41)).

Так, у прикладі: *Now Josephina is gone and her father is broken and wordless* (12, 127) порушення пси- хічної рівноваги персонажа (*her father*) зумовлене втратою дружини (*Josephina*). Сполучення лексеми *broken*, яка імпліцитно вказує на відчуття персона- жем горя і позначає порушення психічного балансу, з лексемою *wordless*, що вербалізує небажання чоло- віка говорити, свідчить про мовчання як фізіологіч- ний прояв порушення психічної рівноваги.

До екстралінгвістичних проявів порушення психічної рівноваги персонажа також відносимо звукові засоби експресії емоційних станів, такі як плач (*to cry* (14, 63), *to whine* (15, 91), *to weep* (14, 267), *sobbing, snivelling, whimpering* (15, 65)) та сміх. Сміх може бути не лише проявом пози- тивних емоцій, а й вказувати на негативні емоцій- ні стани (*to laugh hysterically* (14, 255), *laugh is full of bitterness* (14, 257)).

Так, у прикладі: *The constable closed down the flap of the envelope: '...You have committed some misdemeanour that your father rightly disagrees with.' Paul began to laugh, softly at first, then loudly as the laughter took control of him. His shoulders shook. He tried without any success to govern it but it was too strong for him and he turned his back ... laughing helplessly, hysterically...* (14, 255) пору- шення психічної рівноваги персонажа (*Paul*) зу- мовлене погрозами констебля обвинуватити його в правопорушенні (*misdemeanour*), що викликає в чоловіка сміх. Персонаж намагається стримати його, але йому це не вдається (*he tried without any success to govern it*). Лексема *hysterically* вербалі- зує психічний розлад персонажа і, відповідно, по- значає психологічний прояв дисбалансу. Оскільки сміх неконтрольований і виражає істеричний стан чоловіка, лексема *laugh* вербалізує фізіологічний прояв порушення психічної рівноваги персонажа.

Таким чином, у дослідженому англomовному художньому дискурсі мовні засоби репрезентації психічної рівноваги персонажа свідчать про на- явність її психологічного та фізіологічного про- явів. Психологічний прояв психічної рівноваги персонажа представлений чотирма прототипо-

вими емоційними станами: безпека (*safety*), ком- форт (*comfort*), спокій (*calmness*), задоволеність (*satisfaction*), вербалізованими відповідними лек- семами, які утворюють лексико-семантичні поля КОМФОРТ (*coziness, warmth, relief*), СПОКІЙ (*balance, placidity, quietness*), ЗАДОВОЛЕНІСТЬ (*content, pleasure, happiness*), БЕЗПЕКА (*safety*). Прототипові емоційні стани, що є проявами по- рушення психічної рівноваги персонажа: страх (*fear*), злість (*anger*), тривога (*anguish*), біль (*pain*), безнадійність (*hopelessness*), позначені відповід- ними лексемами, які утворюють лексико-семан- тичні поля СТРАХ (*horror, terror, panic, shock*), ЗЛІСТЬ (*irritation, rage, fury*) ТРИВОГА (*hysteria, worry, apprehension, distress*), БІЛЬ (*suffering, grief, agony, torture, hurt, discomfort*), БЕЗНАДІЙНІСТЬ (*despair, depression, melancholia*). Фізіологічний прояв психічної рівноваги охоплює всі можли- ві соматичні та вегетативні показники психічної рівноваги персонажа, зокрема кінетичні, екстра- лінгвістичні та вегетативні прояви. Лексеми на позначення кінетичних проявів відображають міміку та психомоторні показники (особливості рухів персонажа, які вказують на порушення психічної рівноваги). Лексеми на позначення ве- гетативних проявів вказують на неконтрольова- ні фізіологічні процеси організму й позначають порушення психічної рівноваги персонажа (тиск, самопочуття, серцебиття). Лексеми на позначен- ня екстралінгвістичних проявів відбивають осо- бливості голосу, мовлення персонажа (інтонація, темп мовлення, крик, мовчання, шепіт, тремтіння голосу, плач) й позначають порушення психічної рівноваги. Отже, дослідження образу персонажа, як текстуальної, ментальної моделі реальної лю- дини з усіма її проявами, у світлі лінгвокогнітив- ного підходу дозволило виявити специфіку відо- браження психічної рівноваги персонажа через розкриття особливостей його реалізації в сучас- ному англomовному художньому дискурсі.

Подальше дослідження психічної рівноваги персонажа передбачає аналіз концептуальної ме- тафори та метонімії як когнітивних механізмів її утілення в сучасному англomовному художньому дискурсі.

Література

1. Багацька О.В. Концепт РІВНОВАГА в сучасних американських оповіданнях: лексико-граматичний та наративний аспек- ти : дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.04 / О.В. Багацька. – К., 2007. – 210 с.
2. Багацька О.В. Концепт РІВНОВАГА в сучасних американських оповіданнях: лексико-граматичний та наративний ас- пекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.В. Багацька. – К., 2007. – 21 с.
3. Ильин Е.П. Эмоции и чувства / Е.П. Ильин. – Санкт Петербурги: Питер. – 2001. – 752 с.
4. Томашевский Б.В. Теория литературы. Поэтика: учеб. пособие. / Б.В. Томашевский. – М. : Аспект Пресс, 1996 (1999). – 334 с.
5. Харкевич Г.І. Стан тривоги в контексті художньої семантики: монографія / Г.І. Харкевич. – Луцьк, 2012. – 136 с.
6. Шумейко О.В. Засоби мовної реалізації негативного базового емоційного концепту SADNESS/СУМ в сучасній амери- канській прозі / О.В. Шумейко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2012_42_2/487_493.pdf.

7. Johnson M. The Body in the Mind. The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / M. Johnson. – Chicago ; London: The University of Chicago Press, 1987. – 233 p.

8. Krzeszowski T. P. Angels and Devils in Hell. Elements of Axiology in Semantics / T. P. Krzeszowski. – Warsaw: Energeia, 1997. – 298 p.

9. Lakoff G. Metaphor We Live by / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago; L.: The University of Chicago Press, 1980. – 242 p.

10. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor / G. Lakoff // Metaphor and Thought / Ed. by A. Ortony. – 2-nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 1993. – Vol. 2. – P. 202–252.

Лексикографічні джерела

11. Dictionary of the English language [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.thefreedictionary.com/>.

Список джерел ілюстративного матеріалу

12. Bagats'ka O.V. The Basics of Literary Text Interpretation: Practical Application / O.V. Bagat'ka. – Sumy, 2008. – P. 58–152.

13. Kennedy D. Leaving the World / D. Kennedy. – London : Arrow Books, 2009. – 584 p.

14. Cusack D. The Half-Burnt Tree / D. Cusack. – London : Heinemann, 1969. – 268 p.

15. Dawn French. A Tiny Bit Marvellous / Dawn French. – N.Y. : Penguin Books, 2011. – 426 p.